

STŘEDOČESKÉ OSOBNOSTI

Viktor Štříbrný

Umělecký kovář,
samorost a
duchovní otec
Kladenských
dvorků

Zjistil jsem, že kumšt je i věcí lidské odvahy a člověk se nemá bát svoje názory prosadit.

Viktor Stříbrný (30. 11. 1943 – 24. 1. 2012), kladenský umělecký kovář, sochař, výtvarník, malíř, autor mnoha soch a kovových plastik ve veřejném prostoru Kladna, se narodil v Praze v době německé okupace, dětství však prožil na samotě v blízkosti Děčína, kam se rodina odstěhovala v roce 1945.

Vyrůstal v zemědělské usedlosti, kterou koupil jeho otec. Na dětství později vzpomínal jako na idylickou dobu, kterou trávil dlouhými pobyty v přírodě, chytáním ryb, touláním v lesích, ale také prací na statku.

Jeho ranou výtvarnou tvorbu charakterizuje práce v plenéru. Inspirovalo jej dílo českého malíře Julia Mařáka a barbizonské školy: „Chodil jsem po okolí a maloval prosluněné lesy ve stylu Mařáka. Chtěl jsem být vždycky malířem. Můj strýc byl velice dobrý malíř portrétista, i otec měl sklony k malování.“ Jeho vztah k výtvarnému umění vyrůstal tedy přímo z povahy rodinného zázemí. Již v těchto raných dobách se u Stříbrného probouzela také citlivost vůči funkci výtvarného umění ve veřejném prostoru.

Dospívání v komunistickém Československu však nebylo pro umělecky nadaného a citlivého mladíka snadné. Jeho otec byl z politických důvodů zatčen a vězněn. Následkem této události Stříbrný nemohl poslat přihlášku na vysněnou uměleckou školu ani se ucházet o vyšší střední vzdělání: „Neměl jsem žádnou šanci dostat se na školu. Vyučil jsem se kovářem. Nikdy nezapomenu, jak mi nadutá kádruvačka řekla: ‚Budte rád, že vás necháme vyučit‘.“

Stříbrný se jako člověk a umělec ocitl hned v několikeré izolaci. Dospívání a umělecké zrání mimo kulturní centra ještě prohlubovalo izolaci, ve které uměleckou sféru udržovala komunistická cenzura. Stříbrný se uměleckému řemeslu učil svépomocí a jeho povědomí o soudobém světovém umění bylo, jak sám později přiznal, mizivé: „Když jsem přišel do města, byl jsem pořád kluk z lesa, naivní, o umění jsem věděl hrozně málo. Moderní umění jsem moc nechápal.“ Trvalo dlouhou dobu, než našel vztah k uměleckému kovářství, než je přijal jako příležitost pro svébytný umělecký vývoj. Dlouho toužil být jen malířem: „Když jsem bydlel ještě v Děčíně, dělal jsem realistické věci. Měl jsem zaměstnání, ve kterém jsem byl nešťastný. Zlom

nastal v roce 1969, kdy jsem si přečetl v Rudém právu inzerát, že Poldi Kladno zakládá přidruženou výrobu uměleckého kovářství a hledá lidi.“

Teprve prostřednictvím výkonu řemesla uměleckého kováře se v Kladně pracoval k originálnímu uměleckému výrazu. V kovářské dílně Poldi SONP Kladno v areálu slévárny Beneda si osvojil práci s materiálem v rámci zakázek pro hrady, zámky a další historické i současné stavby. Postupem času začal materiál používat k osobitému uměleckému výrazu. Přestěhoval se do Kladna, kde potkal svou budoucí ženu, koupil dům v Podprůhonu a začal navštěvovat malířský kruh kladenského grafika a malíře Ludvíka Jelínka. Zde se seznámil s dalšími umělci, zejména s kladenským malířem a ilustrátorem Václavem Frolíkem. Zásadním setkáním pro něj bylo seznámení se sochařem Vladimírem Janouškem. Stříbrný asistoval Janouškovi při jeho práci na sousoší u vrátnice POLDI SONP a právě Janoušek mu otevřel oči pro široké spektrum moderního umění.

U zrodu Kladenských dvorků

Svou první výstavu realizoval Stříbrný spolu s kladenským výtvarníkem Jaromírem Hujou v České jizbě v Praze v roce 1973. V té době ještě neměl jasnou představu o svém uměleckém směřování, ale už o rok později tomu bylo jinak. V roce 1974 spolupuzaložil umělecké uskupení Ateliér '74. Jeho členy byli výtvarníci V. Černý, V. Frolík, J. Hejčmanová-Gratzová, A. Tichá, J. Vejvoda, J. Hanke, J. Hankeová. První společná výstava umělecké skupiny, a v pořadí druhá výstava Stříbrného, se konala ve sklepních prostorách kladenského zámku. Jeden z členů skupiny, kladenský fotograf Jiří Hanke, po letech poněkud lapidárně vzpomíná: „My jsme tu v Kladně měli tvůrčí skupinu s názvem Ateliér '74 a chtěli jsme někde vystavovat. Tehdy jsme si například opravili sklepy zdejšího zámku a jedenkrát ročně v nich vystavovali.“

Dobové klima tehdy nepřálo svobodnému tvůrčímu rozvoji, avšak nezávisle na sobě navzájem vznikaly v různých oborech umělecké činnosti spontánní akce. Jednou z nich byly takzvané „Bertramky“, výstavy šperku a oděvní tvorby, které se konaly každoročně od roku 1975 v Praze pod širým nebem bez jakéhokoli institucionálního zázemí. Návštěva jednoho z ročníků této výstavy inspirovala Stříbrného k založení dnes již legendárních Kladenských dvorků.

Na zahradě podprůhonského domku v Kolmistrově ulici, kde žil, se v roce 1982 konala původně soukromá přehlídka děl umělců a jeho přátel. O rok později se Stříbrný dohodl s několika sousedy na tom, že propůjčí své dvorky jako výstavní prostor. Tím vznikly oficiálně první Kladenské dvorky. K zahradě přibyla ještě další dvě výstavní místa a program obohatily hudební i divadelní produkce za pomoci Milana Petriščíka a Klubka 55 (klubu, který na kladenském sídlišti Okrsku o provozoval hudbu, divadlo i výtvarné umění a v Galerii 55 tam vystavoval i Viktor Stříbrný). Vznikla tak na svou dobu neotřelá kulturní akce, která se stala postupem času fenoménem přesahujícím hranice Kladna.

Replika plastiky Slunce, od roku 2015 instalovaná v kladenské čtvrti Podprůhon, prostor nese název náměstíčko Viktora Stříbrného. (foto: Diana Kessnerová)

Člověk a vesmír, 1980, plastika z nerezového plechu a trubek v dnešní Anglické ulici, Viktor Stříbrný ve spolupráci s Bohuslavem Valentou. (foto: Karel Pazderka)

Ve své době představovaly Kladenské dvorky jedinečnou možnost setkávání mezi různými vrstvami umělecké společnosti (díla profesionálních a etablovaných umělců se tu objevovala vedle tvorby amatérů) a veřejnosti nabízely kontakt s aktuálním soudobým českým uměním. Během čtyřicetiletého konání prošly mnoha peripetemiemi, ale stále si zachovávají svou nezaměnitelnou atmosféru a ducha původní pospolitosti. Sám Stříbrný obohacoval program Dvorků tematickými výstavami na své zahradě, které výtvarníkům poskytovaly příležitost vytvořit díla přímo pro danou příležitost. Od roku 2015 nese malé podprůhonské náměstí jméno Viktora Stříbrného a zdobí ho replika Stříbrného plastiky *Slunce*, která se stala neoficiálním symbolem celého festivalu.

Individuální umělecký vývoj Viktora Stříbrného postupně krystalizoval ve vytváření nefigurálních kovových plastik. Pracoval zejména se speciální ušlechtilou ocelí, s anticorrem, leštěnými oceli a mědí. Účastnil se mnoha společných i samostatných výstav v Kladně, Bílině, Děčíně. Realizoval plastiky pro veřejné prostory i interiéry podle vlastních návrhů i návrhů kladenského malíře a grafika Bohumila Valenty. Vytvořil kovové prvky vstupní brány do Poldiny hutě v Kladně. Firma Poldi Ocel, kde byl zaměstnán, mu umožnila realizovat plastiku pro německý kovářský skanzen v Tobiashammeru, která se jmenovala *Naděje*, a plastiku pro město Miskolc (česky Miškovec) v Maďarsku. O jeho dílo projevila zájem také soukromá newyorská galerie. Stříbrný pracoval ve své tvorbě zejména s kosmologickými náměty a tématem významu jedince v celku univerza. Zastával názor, že dílo má vždy vyjadřovat konkrétní myšlenku. Byl především originálním umělcem a dokonalým řemeslníkem, jehož díla dodnes zušlechťují veřejný prostor v Kladně.

Autorské výstavy (výběr)

- 1978 Děčín, Kladno
- 1988 Galerie 55, Kladno: Návrhy-realizace
- 2000 Kladno
- 2003 Kladno
- 2017 Hornický skanzen

Plastiky (výběr):

- Ocelové slunce* – kopie od uměleckého kováře Karla Ujky byla u příležitosti 33. Kladenských dvorků v roce 2015 instalována na Náměstíčku Viktora Stříbrného
- Vesmír II* – socha s kosmologickou a kosmogonickou tematikou v Huťské ulici v Kladně
- Člověk a vesmír* – plastika v Anglické ulici v Kladně
- Návrh a realizace vstupní brány do areálu hutí Poldi Kladno
- Další díla v Olomouci, Praze, Miskolci (Maďarsko), Tobiashammeru (Německo)

Výběrová bibliografie

POUŽITÁ LITERATURA

FROLÍK, František. *Osobnosti Kladenska s ukázkami jejich rukopisů*. Nové Strašecí: Jiří Červenka – Gelton, 2015, s. 224. ISBN 978-80-88125-00-6.

POSPÍŠIL, Zdeněk, František BAĐURA a Roman HÁJEK. *Paměť Podprůhonu: Historie, příběhy a lidé kladenské čtvrti*. Kladno: Halda, 2019, s. 77–78, 99, 175–176. ISBN 978-80-907236-5-8.

ČLÁNKY:

FIRKLOVÁ, Olga. Třicáté Kladenské dvorky začaly vzpomínkou na Viktora Stříbrného. *Kladenský deník*. 11. 6. 2012, č. 136, s. 2.

FIRKLOVÁ, Olga. V Mayrau vystavují díla kováře Viktora Stříbrného. *Kladenský deník*. 10. 2. 2017, č. 35, s. 2.

FROŇKOVÁ, Klára. Ocel je krásný materiál. *Kladenský region*. 8. 3. 1995, roč. 2, č. 10, s. 4.

HUSÁROVÁ, Kateřina. Na zakladatele Kladenských dvorků přátelé nezapomínají: výtvarník Viktor Stříbrný se svým dílem nepsal do historie města Kladna. *Kladenský deník*. 30. 1. 2012, č. 25, s. 2.

JANATA, Michal. Odvaha být sám sebou. *Kladenské noviny*. 27. 10. 1993, roč. 43, č. 43, s. 6.

RED. Podprůhon ožíví plastika i nové náměstíčko. *Kladenský kamelot*. Kamelot plus. Únor 2015, s. 7.

ŘEČÍNSKÁ, Daniela. Slunce Viktora Stříbrného by mohlo svítit v Podprůhonu. *Kladenský deník*. 18. 2. 2015, č. 41, s. [1], 3.

OLIČOVÁ, Jarmila a Daniela ŘEČÍNSKÁ. Atmosféra prvních ročníků Dvorků byla hravá: nejen o výjimečnosti festivalu pod širým nebem si s Kladenským deníkem povídala

manželka Viktora Stříbrného Jarmila Oličová. *Kladenský deník*. 13. 6. 2015, č. 137, s. 8.

SAB. Podprůhonský plenér připomněl Viktora Stříbrného. *Kladenský deník*. 23. 5. 2012, č. 120, s. 2.

STŘÍBRNÝ, Viktor a Luděk ŠVORC. Kování studánek. *Forbína: měsíční zpravodaj o kultuře pro Kladno a okolí*. 1996, č. 5, s. 6–7.

STŘÍBRNÝ, Viktor a Zdeněk KUCHYŇKA. Nyní mám jakousi tvůrčí pauzu. *Mladá fronta Dnes*. Střední Čechy Dnes [příloha]. Sešit C. Kladensko, s. C/4. 14. 11. 2003, roč. 14, č. 267.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

Viktor Stříbrný – výstava kreseb a plastik. In: *mestokladno.cz* [online]. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: <https://mestokladno.cz/viktor-stribny-vystava-kreseb-a-plastik/a-1564>

Viktor Stříbrný. In: *abart.org* [online]. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/person/19763>

KN. Návštěvníky okouzli lesklé antikoro. In: *slansko.cz* [online]. © Kn 2001 [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: <http://www.slansko.cz/clanky/946-navstevniky-okouzli-leskle-antikoro>

Viktor Stříbrný (*1943 – †2012). In: *podpruhon.cz* [online]. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: <https://www.podpruhon.cz/viktor-stribny/>

Viktor Stříbrný: kladenský umělecký kovář a tvůrce kovových plastik. In: *wikiwand.com* [online]. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: https://www.wikiwand.com/cs/Viktor_St%C5%99%C3%ADbrn%C3%BD

MAG. Bertramky. In: *keepyoursoulclean.blogspot.com* [onlineblog]. © mag 2015 [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: <http://keepyoursoulclean.blogspot.com/2015/03/driv-nez-se-strhne-lavina-silenstvi.html>

Viktor Stříbrný: Umělecký kovář, samorost a duchovní otec Kladenských dvorků. • vydala Středočeská vědecká knihovna v Kladně, p. o. •

text: Bc. Kamil Bouška a Libuše Šimová, DiS. • foto na obálce Karel Pazderka • Kladno, 2023 • Rozvíjíme databázi regionálních autorit!

WWW.STREDOCESKAKNIHOVNA.CZ